

DELEGATURA UOKiK W KATOWICACH

Katowice, dn. 08.04.2004r.

RKT-61-s-33/04/SB

DECYZJA Nr RKT-21 /2004

I Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z zm. Dz. U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Dz.U. z 2003r. Nr 170, poz. 1652) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przeciwko Pawłowi Ch. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą „BM FOKA” Częstochowa.

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:
na podstawie art. 23c) ust. 1 w/w ustawy **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, stosowaną przez Pawła Ch. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą „BM FOKA” Częstochowa, praktykę, która narusza art. 23a ust. 1 i 2 powołanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, poprzez:
stosowanie w wykorzystywanym przy zawieraniu umów z konsumentami „dowodzie przyjęcia – umowie”, sporządzonym w oparciu o wzorzec dołączony do pisma z dnia 24.11.2003r., postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, o treści :

„W przypadku zaginięcia lub zniszczenia garderoby odszkodowanie dla klienta stanowi kwota będąca równowartością do 10- krotnej ceny za wykonaną usługę.”

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

II Na podstawie art. 23c) ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z zm. Dz. U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Dz.U. z 2003r. Nr 170, poz. 1652) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przeciwko Pawłowi Ch. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą „BM FOKA” Częstochowa

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:
określa się Pawłowi Ch. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą „BM FOKA” Częstochowa, środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu wykonania nakazu określonego w pkt I sentencji niniejszej decyzji, polegające na zaniechaniu stosowania niedozwolonego postanowienia umownego wykorzystywanego w „dowodzie przyjęcia – umowie” zacytowanego w pkt I sentencji,
„W przypadku zaginięcia lub zniszczenia garderoby odszkodowanie dla klienta stanowi kwota będąca równowartością do 10- krotnej ceny za wykonaną usługę.”
poprzez zaprzestanie wykorzystywania treści przedmiotowego postanowienia w:

- a) umowach zawartych i niewykonanych w dniu otrzymania decyzji,
- b) nowych umowach zawieranych począwszy od dnia otrzymania decyzji - niezwłocznie.

III Na podstawie art. 72 w związku z art. 75 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z zm. Dz. U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Dz.U. z 2003r. Nr 170, poz. 1652) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przeciwko Pawłowi Ch. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą „BM FOKA” Częstochowa.

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:
postanawia się zobowiązać Pawła Ch. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą „BM FOKA” Częstochowa, do poniesienia kosztów niniejszego postępowania w wysokości 27 zł (słownie złotych: dwadzieścia siedem).

Uzasadnienie

W dniu 17.11.2003r. w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, (zwanego dalej organem antymonopolowym) wszczęte zostało postępowanie wyjaśniające w sprawie ustalenia, czy nastąpiło naruszenie przepisów uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w zakresie przestrzegania przez Pawła Ch. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą „BM FOKA” Częstochowa ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z zm. Dz. U. z 2003r. Nr 60, poz. 535 i Dz.U. z 2003r. Nr 170, poz. 1652) – zwanej dalej ustawą antymonopolową.

Analiza dokumentów zgromadzonych w trakcie w/w postępowania pozwoliła na wstępne ustalenie, iż mogło nastąpić naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania przeciwko Pawłowi Ch. zam. prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą „BM FOKA” Częstochowa., (zwany dalej BM FOKA) w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w zakresie stosowania postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, „w dowodzie przyjęcia – umowie” wykorzystywanym przy zawieraniu umów z konsumentami. W związku z tym, w dniu 19.02.2004r. postanowieniem nr 1 zostało wszczęte, postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, pod powyżej opisanym zarzutem.

BM FOKA w piśmie z dnia 10.03.2004r. wyjaśniła, iż stosowany „wzór dowodu przyjęcia umowy”, z jego zapisami był wzorem powszechnie stosowanym przez wszystkie znane mu pralnie. Dodatkowo poinformowano, iż rozpoczynając działalność 01.04.2003r. skorzystano z wzorów dowodu przyjęcia jakie obowiązywały wtedy praktycznie we wszystkich pralniach. Przedsiębiorca poinformował, iż po otrzymaniu pisma organu antymonopolowego został zmodyfikowany dowód przyjęcia, uwzględniając uwagi zawarte we wszczęciu postępowania. Podkreślono, iż wcześniejsze zapisy dotyczące kwestii odszkodowania dla klienta nigdy nie były stosowane w praktyce. Każdy przypadek ewentualnej reklamacji rozpatrywany jest indywidualnie. Według deklaracji odnotowano w ramach ugody z Klientem wypłatę kwoty 500zł w związku z reklamacją usługi czyszczenia chemicznego garnituru – wartość tej usługi wynosi 17 zł. Odszkodowanie zostało wypłacone pomimo braku ich winy (wada fabryczna garnituru uwidoczniła się po czyszczeniu chemicznym – opinia rzeczoznawcy biegłego sądowego).

Organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 23a) ust. 2 ustawy antymonopolowej, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów,

które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszenie obowiązku udzielenia konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ K.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ K.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych.

Sąd dokonując oceny postanowienia umownego ocenia określony zapis, i w momencie jego wpisania do rejestru klauzula przestaje być postanowieniem konkretnego wzorca umownego, a staje się samodzielnie funkcjonującą zasadą, która została zakwestionowana. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479⁴³ K.p.c), spełniają one funkcję podobną do przepisów prawa. Tak więc, dokonując oceny treści postanowień umownych wykorzystywanych przez przedsiębiorców we wzorcach umownych należy wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej (wykładnia językowa, systemowa, funkcjonalna i inna). Stąd też, niedozwolone będą takie postanowienia umów, które mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej.

BM FOKA, co potwierdza umowa zawarta z konsumentem z dnia 06.11.2003r. (Karta nr 7), do której inkorporowano kwestionowaną klauzulę, stosuje w „dowodzie przyjęcia - umowie” postanowienie wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone: *„W przypadku zaginięcia lub zniszczenia garderoby odszkodowanie dla klienta stanowi kwota będąca równoważnością do 10-krotnej ceny za wykonaną usługę.”*

Postanowienie wskazane powyżej zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 16 stycznia 2002r. Sygn. akt XVII Amc 07/00 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 15 października 2002r. w sprawie z powództwa Miejskiego Rzecznika Konsumentów w Radomiu przeciwko Ekologicznej Pralni Chemicznej „Frانيا”. Sąd uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu:

„w przypadku zaginięcia lub zniszczenia garderoby odszkodowanie dla klienta stanowi kwota odpowiadająca jej wartości, nie więcej jednak niż równoważność 10-krotnej ceny za wykonaną usługę”.

Postanowienie wskazane powyżej zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 19 marca 2003r. Sygn. akt XVII Amc 55/02 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 30 czerwca 2003r. w sprawie z powództwa : Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Elżbieta Uznańska prowadząca działalność

gospodarczą pod nazwą Pralnia Ekologiczna "BETTY CLEAN" w Krakowie. Sąd uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu

„Za rzeczy zaginione lub zniszczone z winy Zakładu, odpowiada on w wysokości 10-cio krotnej wartości tejże usługi”.

Postanowienie wskazane powyżej zostało uznane za niedozwolone wyrokiem z dnia 7 października 2003r. Sygn. akt XVII Amc 56/02 przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a następnie wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych w dniu 24 listopada 2003r. w sprawie z powództwa : Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko: Barbara Bigaj – Firma „Panda” w Krakowie. Sąd uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu *„Za rzeczy zaginione lub zniszczone z winy Zakładu odpowiada on w wysokości 10-cio krotnej wartości tejże usługi.”*

Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię, można przyjąć, iż zacytowane postanowienia w swej treści są tożsame. Zastrzeżenie, iż w przypadku zaginięcia oraz zniszczenia garderoby odszkodowanie dla klienta stanowi kwota nie przekraczająca 10-krotnej ceny za wykonaną usługę, może stanowić zagrożenie interesu konsumenta w sytuacjach, kiedy wartość zniszczonej, lub zagubionej garderoby przekracza proponowaną w umowie kwotę. Zapisy wyczerpują treść niedozwolonego postanowienia umownego zdefiniowanego w art. 385³ pkt 2 k.c., za które uważa się postanowienia które w szczególności wyłączają lub istotnie ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. W kwestii prawidłowego wykonania usługi czyszczenia stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące umowy o dzieło. O tym czy dana rzecz oddana przez konsumenta do pralni może bezpiecznie zostać poddana czyszczeniu, czy też istnieje zagrożenie zniszczenia jej podczas prania decyduje i ponosi pełną odpowiedzialność za podjętą decyzję przedsiębiorca przyjmujący usługę do wykonania. Może on odmówić przyjęcia usługi, np. gdy garderoba nie ma właściwego oznakowania. Ustanowienie ograniczenia odpowiedzialności pralni za uszkodzenie garderoby do 10 – krotnej wartości usługi, może spowodować, iż Konsument nie uzyska pokrycia całej powstałej szkody, jeśli wartość zniszczonej lub zagubionej rzeczy byłaby większa niż tak ograniczone kwotowo odszkodowanie.

Tak więc, biorąc pod uwagę powyższe uzasadnienie, należy przyjąć, iż w/w postanowienia różnią się tylko podmiotowo, a wszelkie inne różnice nie mają wpływu na sposób zachowania przedsiębiorcy. W/w zapisy Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone w powołanych wyrokach, gdyż jako postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, kształtowały jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Zgodnie z art. 23a) ust. 1 ustawy antymonopolowej przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy. Przedmiotem niniejszego postępowania było dokonanie oceny, czy przedsiębiorca stosuje niedozwolone postanowienia umowne, których wykorzystywanie w obrocie z konsumentami jest zabronione. Przez stosowanie niedozwolonych postanowień umownych rozumieć należy realizowanie zawartej umowy w oparciu o zakazane postanowienia, tak więc realizację umowy w sposób zakazany. Jak wykazano powyżej, przedsiębiorca naruszył prawo poprzez stosowanie zakazanych postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Posługiwanie się postanowieniem, które zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, po uznaniu go przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone jest zakazane z mocy prawa. Art. 479⁴³ k.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umownego za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez organ antymonopolowy. Konsekwencją umieszczenia postanowienia klauzuli umownej w rejestrze jest to, że posłużenie się nią będzie

miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego Wpis do rejestru oznacza zatem, że od tej chwili klauzula taka jest zakazana we wszystkich wzorcach umów. Stosowanie klauzuli wpisanych do rejestru jest wykroczeniem, zagrożonym karą grzywny. Dodatkowo zgodnie z art. 58 § 1 i 3 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba, że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustaw. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba, że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i organy państwowe, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Sąd orzekając co do postanowienia, iż jest to niedozwolone postanowienie umowne stwierdza, iż kształtuje ono prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, równocześnie rażąco naruszając jego interesy. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. przez niedozwolone postanowienie umowne uważa się, postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię, można stwierdzić, iż praktyki polegające na ograniczeniu odpowiedzialności względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania, narusza zbiorowy interes konsumentów.

W świetle powyższego, należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie został naruszony zbiorowy interes konsumentów i tym samym zasadne było podjęcie działań przewidzianych w ustawie dla zapewnienia ochrony konsumentów.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt I sentencji.

Zgodnie z art. 23c ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w decyzji, Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu. Środkiem usunięcia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w celu wykonania nakazu określonego w pkt I sentencji niniejszej decyzji, należy uznać zaniechanie stosowania niedozwolonego postanowienia umownego, w „dowodzie przyjęcia – umowie” zacytowanego w pkt I sentencji,

„W przypadku zaginięcia lub zniszczenia garderoby odszkodowanie dla klienta stanowi kwota będąca równowartością do 10- krotnej ceny za wykonaną usługę.”

poprzez zaprzestanie wykorzystywania treści przedmiotowego postanowienia w:

- a) umowach zawartych i niewykonanych w dniu otrzymania decyzji,
- b) nowych umowach zawieranych począwszy od dnia otrzymania decyzji - niezwłocznie

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt II sentencji.

Na podstawie art. 72 ustawy antymonopolowej, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca lub związek przedsiębiorców, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 75 ustawy antymonopolowej, organ antymonopolowy rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

Postępowanie przeciwko BM FOKA w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zostało wszczęte z urzędu. Na podstawie ustaleń dokonanych w trakcie postępowania organ antymonopolowy w punkcie I decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej. Kosztami niniejszego postępowania dla organu antymonopolowego, są wydatki w wysokości 27 zł związane z korespondencją pomiędzy organem antymonopolowym a przedsiębiorcą. W związku z powyższym organ antymonopolowy postanowił obciążyć BM FOKA kosztami postępowania w wysokości 27 zł (słownie złotych: dwadzieścia siedem).

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie III sentencji decyzji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Na postanowienie zawarte w punkcie III niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ust. 6 ustawy antymonopolowej w związku z art. 479²⁸ § 1 pkt 2 k.p.c. przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy antymonopolowej w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

Dyrektor Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach
Alicja Kral